

PREHĽAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie apríl 2011

I. senát

Nálezy:

spisová značka	I. ÚS 407/2010
sudca spravodajca	Milan Čalík
druh konania	čl. 127 konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené
dátum rozhodnutia	23. februára 2011
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľka namietala porušenie označených základných práv rozsudkom Najvyššieho súdu zo 17. augusta 2010, ktorým jej nebol „uznaný“ reštitučný titul na vydanie v návrhu špecifikovaných nehnuteľností v katastrálnom území H. podľa zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom.</p> <p>Sťažovateľka namietala, že všeobecné súdy nesprávne právne posúdili jej nesporný reštitučný nárok na vydanie nehnuteľností a nesprávne interpretovali ustanovenie § 3 ods. 1 písm. n) zákona č. 503/2003 Z. z. Najvyšší súd zaujal stanovisko, že predmetné pozemky nemožno sťažovateľke vydať, lebo tieto prešli na štát podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb. a tento prechod vlastníctva nie je uvedený v ustanovení § 3 zákona č. 503/2003 Z. z. ako reštitučný dôvod.</p>
ratio decidendi	<p>Ústavný imperatív konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, vyjadrený v čl. 2 ods. 2 ústavy, zaväzuje všetky orgány verejnej moci, vrátane súdov rozhodujúcich o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam správnych orgánov. Tento ústavný príkaz zaväzuje orgány verejnej moci pri ich akejkol'vek činnosti a zvlášť vtedy, ak výkonom svojich kompetencií poskytujú ochranu základným právam a slobodám fyzických osôb a právnických osôb, rešpektujúc pritom princípy materiálneho právneho štátu (čl. 1 ods. 1 prvej vety ústavy).</p> <p>Materiálny právny štát je vystavaný, okrem iného, na dôvere občanov v právo a právny poriadok. Podmienkou takej dôvery je stabilita právneho poriadku a dostatočná miera právnej istoty občanov; táto je ovplyvňovaná nielen legislatívnou činnosťou štátu (tvorbou práva), ale tiež činnosťou orgánov verejnej moci aplikujúcich právo, lebo najskôr aplikáciou a interpretáciou právnych noriem sa vytvára vo verejnosti vedomie toho, čo je a čo nie je právom. Stabilitu práva, právnu istotu jednotlivca a v končnom dôsledku tiež mieru dôvery občanov v platné právo a v inštitúcie právneho štátu ako také preto ovplyvňuje aj to, akým spôsobom orgány aplikujúce právo, teda predovšetkým súdy, ktorých základnou úlohou je poskytovať ochranu právam, pristupujú k výkladu právnych noriem aj s ohľadom na existujúcu judikatúru. Ostatne, na takom význame judikatúry je vybudovaná aj doterajšia rozhodovacia prax ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý považuje za zákon v materiálnom zmysle aj judikatúru súdov (porov. <i>Kruslin v. Francúzsko</i> z 24. apríla 1990, <i>Mueller a spol. v. Švajčiarsko</i> z 24. mája 1988 a pod).</p> <p>V žiadnom prípade nemožno akceptovať výklad, podľa ktorého netreba rešpektovať</p>

	<p>existujúcu judikatúru k riešenému problému, alebo jej zmenu možno dosiahnuť aj mimo procedúru ustanovenú v § 21 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.</p> <p>Podstatou ústavnej sťažnosti je nesúhlas sťažovateľky s právnym posúdením jej reštitučnej veci najvyšším (ale aj krajským) súdom, konkrétne s jeho záverom, že predmetné pozemky jej nemožno vydať, lebo tieto prešli na štát podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb. a tento prechod vlastníctva nie je uvedený v ustanovení § 3 zákona č. 503/2003 Z. z. ako reštitučný dôvod, a to aj napriek tomu, že v inej obdobnej veci najvyšší súd rozsudkom z 27. novembra 2009 sp. zn. 6 Sžo 240/2008 (o ktorom sa ani len nezmienil) tento reštitučný titul uznal.</p> <p>Ústavný súd takýto postup najvyššieho súdu považuje za neprípustný nielen z dôvodov uvedených v bodoch 12 a 13 tohto nálezu, ale najmä preto, že najvyšší súd sa aj v dnešnej dobe stotožňuje s konaním orgánov štátnej moci z rozhodného obdobia, teda z obdobia, keď dochádzalo k mocenskému zneužívaniu práva totalitným režimom vo vzťahu k ľudským právam občanov, a tiež, že neuznáva účel reštitučných zákonov, ktorých zmyslom je snaha (alebo aspoň by mala byť) demokratických orgánov verejnej moci vrátane súdov zmierniť majetkové krivdy postihnutým osobám tak, že sa uplatní prioritá restitutio in integrum, teda požiadavky individuálnej a materiálnej spravodlivosti vo vzťahu k vydaniu veci pred právnym formalizmom výkladu ustanovenia § 3 ods. 1 písm. m) a n) zákona č. 503/2003 Z. z., pravda za splnenia aj ostatných podmienok pre uplatnenie reštitučného nároku (porov. aj IV. ÚS 209/2010, na ktoré dôvody tiež odkazuje).</p> <p>Správna je preto námietka sťažovateľky, že výklad ustanovenia § 3 zákona č. 503/2003 Z. z. všeobecnými súdmi treba hodnotiť výrazom zjavného a neodôvodneného, či nespravodlivého vybočenia (excesu) zo štandardného výkladu, ktorý je v súdnej praxi rešpektovaný (a predstavuje tým nepredvídateľnú interpretačnú ľubovôľu), resp. je v rozpore so všeobecne uznávanými zásadami spravodlivosti.</p> <p>Pojem ľubovôle môže mať dvojaký význam: môže ísť o ľubovôľu v zmysle materiálnom, t. j. z hľadiska spravodlivosti a racionality (účelu) rozhodnutia vo veci, a ďalej o ľubovôľu v postupe a obsahu rozhodnutia, v zmysle nerešpektovania alebo absencie vopred daných pravidiel a alternatív rozhodovania.</p> <p>Ak je k dispozícii viac výkladov právnej normy, mal najvyšší súd voliť ten, ktorý vôbec, resp. čo najmenej zasahuje do toho ktorého základného práva či slobody, resp. je ústavne konformný. Spoločným znakom ústavného práva k právu súkromnému je, že ústavná úprava predovšetkým ľudských práv vyžaruje nielen do pozitívnej úpravy, ale aj do bezprostrednej realizácie súkromného práva, a to aj v rovine procesnoprávnej (súdnej). Ochrana základným právam a slobodám sú povinné podľa svojej ústavnej funkcie (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy) poskytovať hlavne všeobecné (správne) súdy, a to bez ohľadu na to, či tieto práva majú pôsobiť vertikálne alebo horizontálne.</p> <p>Z uvedených dôvodov musel ústavný súd konštatovať, že záver najvyššieho súdu vo vzťahu k reštitučnému nároku sťažovateľky bol zjavne arbitrárny, preto ním porušil jej právo na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>Tvrdeniu sťažovateľky o zásahu aj do jej vlastníckeho práva však ústavný súd neprisvedčil, lebo čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu je spravidla chránené vlastníctvo už existujúce, a nie tvrdený reštitučný nárok naň (porov. Malhous v. Česká republika, Gratzinger v. Česká republika, Kopecký v. Slovenská republika ap.); preto v tejto časti ústavný súd sťažnosti sťažovateľky nevyhovel.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov</p>	<p>Kruslin v. Francúzsko z 24. apríla 1990, Mueller a spol. v. Švajčiarsko z 24. mája 1988 IV. ÚS 209/2010 Malhous v. Česká republika, Gratzinger v. Česká republika, Kopecký v. Slovenská republika</p>

spisová značka	I. ÚS 45/2011
sudca spravodajca	Peter Brňák
druh konania	čl. 10 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení ústavného zákona č. 545/2005 Z. z.
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené – rozhodnutie výboru NRSR zrušuje
dátum rozhodnutia	9. marca 2011
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	zákon č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení ústavného zákona č. 545/2005 Z. z.
skutkový stav a základné fakty	Navrhovateľovi bolo doručené napadnuté rozhodnutie Výboru NR SR pre nezlučiteľnosť funkcií v súvislosti s porušením ustanovenia čl. 5 ods. 2 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov, ktorým mu bola uložená pokuta. Nosným dôvodom uloženia pokuty navrhovateľovi bola skutočnosť, že navrhovateľ ako verejný funkcionár bol v rozhodnom období „členom dozornej rady M., a. s. B.“
ratio decidendi	<p>Pri preskúmaní navrhovateľom namietaného rozhodnutia výboru ústavný súd vychádzal zo svojej stabilnej judikatúry, podľa ktorej má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy (IV. ÚS 77/02). Tento záver o ústavne súladnom výklade aplikovanej právnej normy sa vzťahuje v celom rozsahu aj na otázku dôvodnosti návrhu na začatie konania podľa § 73a a § 73b zákona o ústavnom súde a na výklad, či predpoklady tejto dôvodnosti z ústavného hľadiska boli, alebo neboli splnené. Výklad týchto predpokladov však nemôže byť taký formalistický, aby sa ním v konečnom dôsledku nielen zmaril účel požadovanej súdnej ochrany, ale aj zabránilo v prístupe k súdnej ochrane z dôvodov, ktoré nemožno v právnom štáte v žiadnom prípade pričítať účastníkovi konania, ktorý sa tejto ochrany domáha (IV. ÚS 156/03, IV. ÚS 26/06).</p> <p>Výbor ako orgán Národnej rady Slovenskej republiky, ktorému ústavný zákon v čl. 9 ods. 1 písm. a) zveruje právomoc vykonávať konanie vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov, má v danom prípade postavenie orgánu verejnej moci.</p> <p>Zákonom ustanovená povinnosť orgánov verejnej moci zistiť správne a v dostatočnom rozsahu skutkový stav v nimi rozhodovanej veci – bez ohľadu na jej prípadnú obťažnosť – predstavuje nielen jednu zo základných podmienok na zákonu zodpovedajúce rozhodnutie, ale je tiež jedným zo základných znakov ústavne ustanoveného postupu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a ochrany práv. Preto prílišná formálnosť alebo povrchnosť dôkazného konania je v rozpore s ústavnými princípmi právneho a demokratického štátu. V konaní vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov musí byť bez akýchkoľvek pochybností preukázané, že verejný funkcionár nespĺnil alebo porušil povinnosť alebo obmedzenie ustanovené ústavným zákonom alebo zákonom (čl. 9 ods. 6 ústavného zákona).</p> <p>Výbor musí preto v takomto konaní vykonať dokazovanie z úradnej povinnosti a na základe vykonaného dokazovania v potrebnom rozsahu konkretizovať, akú povinnosť (alebo obmedzenie) ustanovenú ústavným zákonom alebo zákonom verejný funkcionár nespĺnil alebo porušil. Dôsledkom toho potom je, že verejný funkcionár nie je povinný preukazovať, že splnil alebo neporušil povinnosť alebo obmedzenie ustanovené ústavným zákonom alebo zákonom, ale naopak skutočnosť, že ostal po začatí konania prípadne nečinný alebo nebol v konaní dostatočne aktívny, nemôže ísť na jeho ťarchu. Z uvedeného okrem iného vyplýva, že v konaní vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu verejný funkcionár nemá tzv. dôkazné bremeno, na základe ktorého by bol povinný preukazovať alebo vyvracať určité skutočnosti, ktoré majú vplyv na rozhodnutie výboru (IV. ÚS 182/07).</p> <p>Napriek uvedenému navrhovateľ už v priebehu konania pred výborom tvrdil, že na zápis uvedenej funkcie do obchodného registra „nedal žiaden súhlas a vykonal sa bez akejkoľvek jeho vedomosti, svojvoľne štatutárnym zástupcom spoločnosti“, toto tvrdenie výbor bez ďalšieho odmietol s tým, že „ide o účelové tvrdenie“. Navrhovateľ v konaní pred ústavným súdom doložil k tomuto tvrdeniu listinné dôkazy (bod 5), v súvislosti s ktorými navrhoval vykonať aj znalecké dokazovanie (grafológom). Výbor sa teda zákonne nepripustným spôsobom odmietol zaoberať námietkami navrhovateľa, a to aspoň v primeranom rozsahu (v rozumnej dostatočnosti), tento nedostatok nie je konvalidovateľný v rámci konania pred ústavným súdom. Nepochybne mal výbor doplniť dokazovanie o okolnosť, či podpis na „čestnom vyhlásení navrhovateľa“ z 20. januára</p>

	<p>2000 je v skutočnosti navrhovateľov, a nie inej osoby. Táto skutočnosť mohla mať/mala právny význam v súvislosti s uloženou pokutou navrhovateľovi. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na vyjadrenie výboru „ponechávame teda na posúdenie Ústavného súdu..., či došlo k pochybeniu v konaní výboru alebo je tvrdenie verejného funkcionára naďalej účelové...“, z ktorého je zrejmé, že výbor si zanedbanie svojich zákonných povinností v konaní voči navrhovateľovi uvedomil, resp. ich nevyhlásil.</p> <p>Ústavný súd vychádzajúc z odôvodnenia namietaného rozhodnutia dospel k záveru, že výbor pri svojom rozhodovaní v danej veci vychádzal z nedostatočne zisteného skutkového stavu, a preto je potrebné podľa názoru ústavného súdu považovať napadnuté rozhodnutie za nepreskúmateľné.</p> <p>Ústavou garantované základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ústavy premietnuté pri ochrane práva do ustanoveného postupu vymedzeného podľa povahy vecí príslušným procesným poriadkom (a v okolnostiach daného prípadu upravených v čl. 9 ústavného zákona) je svojou povahou i významom základným predpokladom spravodlivého procesu. Preto zároveň predstavuje aj základnú podmienku zákonného a ústavne konformného rozhodnutia.</p> <p>Na základe uvedených skutočností ústavný súd konštatuje, že v danom konaní vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov neboli vo vzťahu k navrhovateľovi dodržané princípy spravodlivého procesu tým, že výbor svoje závery (ako napokon aj sám priznal) oprel o nedostatočne zistený skutkový stav, a vzhľadom na to je potrebné aj napadnuté rozhodnutie považovať za rozporné s týmito ústavnými princípmi a ako také aj za arbitrárne. Na základe uvedených dôvodov ústavný súd rozhodnutie výboru zo 14. septembra 2010 týmto nálezhom zrušil.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov	<p>IV. ÚS 77/02 IV. ÚS 156/03, IV. ÚS 26/06 IV. ÚS 182/07</p>

spisová značka	I. ÚS 76/2011
sudca spravodajca	Peter Brňák
druh konania	čl. 127 konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené
dátum rozhodnutia	20. apríla 2011
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky čl. 25 písm. c) Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach,
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľ namietal porušenie základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok garantovaného v čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva bez akýchkoľvek rozdielov a bez neodôvodnených obmedzení vstúpiť za rovnakých podmienok do verejných služieb svojej krajiny garantovaného čl. 25 písm. c) Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, a to hlasovaním poslancov Národnej rady Slovenskej republiky pri voľbe kandidáta na generálneho prokurátora Slovenskej republiky 2. decembra 2010 a opakovanej voľbe 7. decembra 2010.</p> <p>Sťažovateľ bol vymenovaný za generálneho prokurátora Slovenskej republiky 2. februára 2004. Pred skončením jeho funkčného obdobia bol podaný návrh (aj) na jeho zvolenie do funkcie generálneho prokurátora v nasledujúcom funkčnom období. Prvá voľba kandidáta na vymenovanie za generálneho prokurátora sa uskutočnila 3. novembra 2010; táto bola neúspešná. Opakovaná voľba sa uskutočnila 4. novembra 2010 a opäť bola neúspešná, keďže v oboch kolách voľby žiaden z kandidátov nezískal nadpolovičnú väčšinu hlasov prítomných poslancov. Uvedené skonštatovala v uznesení č. 171 zo 4. novembra 2010 aj národná rada s tým, že sa vykoná nová voľba. Nová voľba kandidáta na vymenovanie za generálneho prokurátora sa uskutočnila na 9. schôdzi národnej rady 2. decembra 2010. Z prítomných 149 poslancov sťažovateľ získal 74 hlasov a druhý kandidát doc. JUDr. J. Č., získal 73 hlasov. V rámci opakovanej voľby uskutočnenej 7. decembra 2010 z prítomných 150 poslancov sťažovateľ získal 71 hlasov a kandidát doc. JUDr. J. Č., nezískal žiadny hlas. Za kandidáta na vymenovanie za generálneho</p>

	prokurátora preto nebol zvolený žiaden z kandidátov.
ratio decidendi	<p>Ústavný rozmer tajného hlasovania o návrhu na vymenovanie generálneho prokurátora</p> <p>Tajnosť hlasovania (ďalej aj „tajnosť volieb“), všeobecnosť, rovnosť a priamosť volebného práva sa nielen v našej ústavnej teórii a praxi považujú za základné demokratické princípy volieb. Priamo ústava vo svojich ustanoveniach čl. 30 ods. 3, čl. 69 ods. 2, 3, 5 a 6, čl. 74 ods. 1, čl. 89 ods. 1, čl. 90 ods. 1, čl. 92 ods. 1 a čl. 101 ods. 2 predpokladá, že volebné právo sa v uvedených prípadoch vykonáva tajným hlasovaním. Princíp tajnosti volieb má takto nepochybne ústavný rozmer, ktorým je zároveň definovaný jeho esenciálny predpoklad vyplývajúci už zo samotného slovného vyjadrenia tohto princípu. Mohli by sme povedať, že skrze jeho označenia, tento je ním zároveň definovaný (per me definitionem). Týmto esenciálnym predpokladom tajných volieb je „tajnosť hlasovania“, t. j. zabezpečenie a garantovanie stavu (v okolnostiach danej veci národnou radou, resp. jej orgánmi), „aby hlasovací lístok upravil (volič, pozn.) sám (bez prítomnosti ďalších osôb) a aby nebolo možné dodatočne zistiť, ako hlasoval, resp. aký bol obsah jeho rozhodnutia“ (Milan Čič a kolektív: Komentár k Ústave Slovenskej republiky, Matica Slovenská, 1997, s. 166).</p> <p>Relevantní predstavitelia ústavnoprávnej teórie sa v podstate zhodujú na takto definovanom esenciálnom predpoklade tajnosti hlasovania. Iba skutočne príkladmo možno uviesť: „Tajnosť volebného práva (hlasovania) ako princíp vyžaduje, aby nikto iný nevedel o rozhodnutí voliča, ktoré prebieha vo forme odovzdania hlasu“ (Alexander Bröstl a kolektív: Ústavné právo Slovenskej republiky. Plzeň, 2010. s. 239). „Princíp výkonu volebného práva tajným hlasovaním... spočíva v tom, že pre voliča sú zabezpečené podmienky, ktoré znemožňujú zisťovať a zistiť, ako konkrétny volič hlasoval a aký bol obsah jeho rozhodnutia.“ (Jan Filip: Ústavné právo, 1, Základní pojmy a instituty, Ústavní základy ČR, Masarykova univerzita, 1999, s. 415), „Zachovanie tajnosti hlasovania je nielen právom voliča, ale aj jeho povinnosťou... Princíp tajného hlasovania bude dodržaný, pokiaľ budú v rámci organizácie volieb zabezpečené také podmienky, že nikto nebude môcť zistiť, ako konkrétny volič hlasoval. ...“ (Kolektív: Ústava České republiky, Komentář. Praha: Linde 2010, s. 310), „Tajné hlasovanie má zaručiť, že nikto nemôže zisťovať a zistiť, ako ktorý volič hlasoval“ (K. Klíma a kolektív: Encyklopedie ústavního práva. ASPI, 2007, s. 731), „vylúčená... musí byť každá kontrola alebo sledovanie voličov v okamžiku, kedy uskutočňujú výber z predložených alternatív“ (Václav Pavlíček a kol.: Ústavní právo a státověda, I. díl, Obecná státověda. Praha: Linde, a. s., 1998, s. 218). „Úlohou štátnej moci je zabezpečiť také podmienky, aby nikto nemohol zisťovať, či zistiť, ako kto hlasoval, a tak znemožniť ovplyvnenie volebných výsledkov... Tajnosť voľby je voličovi zaručená aj v prípade, keď na nej on sám nemá záujem. Nevyhnutnými náležitosťami tajnej voľby je, že volič upravuje svoje hlasovacie lístky a vkladá ich do obálky iba v priestore na to určenom a bez prítomnosti inej osoby. ... v priestore určenom na úpravu hlasovacích lístkov nesmie byť s voličom prítomná iná osoba.“ (Karel Klíma a kolektív: Komentár k Ústave a Listine. Plzeň, 2005, s. 768). „Obsahom princípu tajného hlasovania je požiadavka zabezpečiť také podmienky na výkon volebného aktu, ktoré znemožňujú zistiť, ako volič hlasoval... Dôležitým pravidlom je, že tajné hlasovanie musí byť povinnosťou, nie iba právom voliča. Opačný prístup totiž môže viesť k nátlaku na voliča, aby hlasoval verejne, a teda i určitým očakávaným spôsobom“ (Marek Antoš: Princípy volieb v České republice..., Praha: Linde, 2008, s. 73) a pod.</p> <p>Rovnako – zatiaľ nie veľmi bohatá – prax ústavného súdu predovšetkým ako súdu volebného reagovala (aj) na princíp tajného hlasovania: «Tajné hlasovanie je nevyhnutnou zárukou pocitu istoty voliča, že bude môcť byť slobodným pri voľbách aj po voľbách. Má voličovi zabezpečiť nielen to, že ho pri volebnom akte nebude nikto popri „asistencii“ nejakým spôsobom ovplyvňovať a súčasne, že nikto nezisťuje ako volil. Sloboda volieb by bola vylúčená v prípade, ak by mal volič potenciálny strach z následkov svojho volebného rozhodnutia.» (PL. ÚS 22/2011). „Voľby prebehli v aule, v ktorej boli predstavovaní kandidáti na rektora a nebol vytvorený priestor pre úpravu lístka, čím by bola garantovaná tajnosť volieb. Aulu možno ťažko považovať za osobitnú volebnú miestnosť, v ktorej sa majú uskutočniť voľby kandidáta na rektora.“ (III. ÚS 75/01). „Tajnosť hlasovania je dôležitý ústavný princíp platný aj pre komunálne voľby... Účelom tohto princípu, ktorý je pojmovým znakom slobodných volieb, je umožniť každému voličovi, aby len v súlade s vlastným presvedčením dal hlas tomu kandidátovi,</p>

ktorého chce naozaj voliť, a zároveň, aby o jeho voľbe nemal bez vôle voliča nikto vedomosť.“ (PL. ÚS 22/08). „Pojem slobody volieb treba vykladať materiálne, a nie iba formálne. O slobodné voľby ide vtedy...keď na voličov nie je vytvorený žiadny nátlak nútiaci ich hlasovať pre niektorý zo subjektov... keď majú možnosť prístupu k relevantným informáciám a sú tak dané základné predpoklady na ich kvalifikované volebné rozhodovanie. Voliči musia mať slobodu už pri vytváraní svojich postojov nezávisle, bez použitia násilia či hrozby násilia, donútenia, navádzania či manipulatívneho ovplyvňovania akéhokoľvek druhu.“ (PL. ÚS 100/07).

Napriek tomu, že sťažovateľom namietaný spôsob tajného hlasovania o kandidátovi na funkciu generálneho prokurátora explicitne nie je uvedený v ústave (pozri ôsma hlava ústavy, pozn.), medzi esenciálnymi predpokladmi tajného hlasovania upravenými priamo v ústave (jej články vymenované v bode 30) a tajným hlasovaním predpokladaným zákonom, napr. v rokovacom poriadku, teda aj o návrhu na vymenovanie generálneho prokurátora (§ 123 ods. 3 citovaného zákona), nie je zásadnejší rozdiel. V tomto ohľade nie je nijako zvlášť významné ani to, kto je voličom, t. j. či voličom pri tajnej voľbe je občan, alebo poslanec národnej rady. To znamená, že každé posudzovanie ne/tajnosti hlasovania musí zodpovedať minimálne už uvedeným esenciálnym predpokladom ako ústavným kautelám tajnosti volieb. Inými slovami, ak v súvislosti s voľbou kandidáta na funkciu generálneho prokurátora nie ústava, ale zákon určil, že uvedená voľba sa vykonáva tajným hlasovaním, tak aj takúto tajnosť hlasovania pri rešpektovaní požiadavky ústavne konformnému výkladu (čl. 152 ods. 4 ústavy) treba posúdiť cez prizmu ústavne daných jej esenciálnych predpokladov. V rozpore s uvedeným nie je ani skutočnosť, že predpoklady zabezpečenia tajnosti hlasovania sú zvyčajne upravené v zákonnej, či dokonca podzákonnej materii, a môžu sa (podľa toho, o koho tajnú voľbu ide) aj čiastočne odlišovať. Žiadne zabezpečovacie prostriedky tajného hlasovania totiž nemôžu ísť vo svojej podstate proti obsahu, účelu a zmyslu ústavného princípu tajného hlasovania, a keby teoreticky aj išli, museli by byť na základe ústavne konformného výkladu odmietnuté.

Ústavný súd preto zastáva názor, že aj pri nedostatočnom explicitnom vymedzení esenciálneho predpokladu tajnosti voľby kandidáta na funkciu generálneho prokurátora v rámci zákona (rokovacieho poriadku) a podzákonných noriem [volebných poriadkoch (bližšie pozri body 22 až 26)], tento vyplýva priamo z ústavného princípu tajného hlasovania [„aby hlasovací lístok upravil (volič, pozn.) sám (bez prítomnosti ďalších osôb) a aby nebolo možné dodatočne zistiť, ako hlasoval, resp. aký bol obsah jeho rozhodnutia“, (pozri bod 30)]. Účel a zmysel zákona nemožno hľadať iba v slovách a vetách právneho predpisu, pretože „v právnom predpise sú a musia byť vždy obsiahnuté aj princípy uznávané demokratickými právnymi štátmi“ (náleží ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 275/96). V podobnom duchu sa vyjadril tiež ústavný súd (PL. ÚS 16/95) keď konštatoval, že „aj zákonodarný orgán je viazaný ústavou a jej princípmi, ktorých zmenu ústava nepripúšťa, lebo majú konštitutívny význam pre demokratickú povahu Slovenskej republiky tak, ako je to deklarované v čl. 1 ústavy...“.

Z tohto pohľadu každý súdny prieskum volieb uskutočnených tajným hlasovaním [bez ohľadu na to, či ide o voľby do zastupiteľských orgánov, prezidenta Slovenskej republiky (ďalej len „prezident“), funkcionárov národnej rady alebo kandidáta na funkciu generálneho prokurátora a pod.], pokiaľ je tajné hlasovanie namietané kvalifikovaným spôsobom, sa musí primárne vysporiadať s otázkou, či princíp tajnosti volieb nebol porušený v takom rozsahu, že toto porušenie zasiahlo do samotnej podstaty tohto inštitútu a zbavuje ho účinnosti. Keďže porušiť esenciálny predpoklad ústavného princípu tajného hlasovania [napr. zverejnením/preukázaním toho, ako som hlasoval (pozri tiež bod 56)] je možné iba formou mimoprávneho excesu, nie je potom možné ani uvažovať o prípadnej konvalidácii tohto porušenia, napr. poukazom na jeho legitímny cieľ či jeho primeranosť. Ústavný súd tu má na mysli viaceré verejné vyhlásenia poslancov národnej rady, ktorí zverejnenie svojho hlasovania odôvodňovali tým, že ich voliči majú právo vedieť, ako hlasovali v tajnom hlasovaní. Tajná voľba takýto postup neumožňuje, ba práve naopak, ho priamo vylučuje. Takto by poslanci národnej rady mohli postupovať vtedy, ak by hlasovanie o návrhu generálneho prokurátora bolo verejné (čo v okolnostiach danej veci nebolo, pozn.). Touto možnosťou zákonnej úpravy zákonodarca disponoval/disponuje. V rámci prípadnej zákonnej zmeny („de lege ferenda“) netreba ale zabúdať na historický a politický odkaz tajnej voľby (pozri bod 37), demokratickú tradíciu a ani na to, že časté zmeny volebnej legislatívy alebo zmeny zavedené krátko pred voľbami, či počas nich

možno vnímať aj ako pokus manipulovať volebné zákony v prospech politických strán pri moci. Tento odkaz Etického kódexu Benátskej komisie sa síce dotýka primárne volieb do zastupiteľských orgánov, avšak jeho závery sú použiteľné aj na posudzovaný prípad.

V rozsahu uvedeného v bode 30 až 35 možno prijať záver, že tajné hlasovanie o návrhu generálneho prokurátora v národnej rade pri posudzovaní jeho (minimálne) esenciálneho predpokladu má ústavný rozmer bez ohľadu na to, že tajné hlasovanie o návrhu generálneho prokurátora nie je upravené v ústave, ale v zákone (a niektoré/ďalšie predpoklady tajného hlasovania v podzákonných normách). Ústavný súd preto v súvislosti s nastolenou otázkou, či tajné hlasovanie o návrhu na vymenovanie generálneho prokurátora v národnej rade má ústavný rozmer, uzatvára, že ústavný princíp tajného hlasovania v jeho fundamente (pozri bod 30) prežaruje do každých volieb vykonávaných tajným hlasovaním, a takto musí byť vnímaný aj príslušným súdnym orgánom posudzujúcim ústavne konformný priebeh tajného hlasovania, teda aj tajného hlasovania upraveného v podústavnej materii.

Tajné hlasovanie o návrhu generálneho prokurátora a čl. 30 ods. 4 ústavy

Tajná voľba kandidáta na funkciu generálneho prokurátora v národnej rade realizovaná na základe § 123 ods. 3 rokovacieho poriadku, ktorej bol sťažovateľ účastný, nepochybne spĺňa požiadavku „volenej a inej verejnej funkcie“ (čl. 30 ods. 4 in fine), a to aj napriek tomu, že zvoleného kandidáta národnou radou musí následne vymenovať do funkcie prezident (čl. 150 ústavy). Ústava v čl. 30 ods. 4 v tejto súvislosti hovorí o prístupe k verejným funkciám, t. j. o procese kreovania, a nie o v poradí ostatnom akte, na základe ktorého kandidát môže byť zvolený alebo vymenovaný do verejnej funkcie. Viacstupňový (postupný) proces kreovania verejnej funkcie nemôže sám osebe diskriminovať uchádzača o verejnú funkciu v možnosti uchádzať sa o ústavnú ochranu základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy. Uvedený prístup ústavný súd už akceptoval vo veci sp. zn. II. ÚS 5/03 v súvislosti s kandidátom na funkciu predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „predseda najvyššieho súdu“) alebo vo veci sp. zn. I. ÚS 83/06 v súvislosti s kandidátom na funkciu sudcu ústavného súdu. Nepriamo uvedené potvrdil ústavný súd tiež vo veci sp. zn. II. ÚS 161/03, keď v súvislosti s čl. 30 ods. 4 ústavy rešpektoval jednotlivé etapy výberového konania na funkciu riaditeľa Slovenskej televízie. Status „volenej a inej verejnej funkcie“ ústavný súd okrem už uvedených priznal tiež funkcii rektora vysokej školy (III. ÚS 75/01).

Z doterajšej rozhodovacej praxe ústavného súdu v spojitosti s čl. 30 ods. 4 ústavy okrem iného vyplýva, že orgány zabezpečujúce prístup k voleným a iným verejným funkciám porušia čl. 30 ods. 4 ústavy aj tým, že „sťažia, uľahčia alebo znemožnia uchádzanie sa o funkciu“ (III. ÚS 75/01), resp. že nezabezpečia „objektívitu konania“ (II. ÚS 9/00, III. ÚS 23/00). V tejto súvislosti ústavný súd uviedol (II. ÚS 5/03), že „v právnom štáte je nevyhnutné, aby každý orgán verejnej moci... postupoval pri výkone svojej právomoci tak, že zabezpečí objektivitu svojho postupu smerujúceho k ochrane alebo uplatňovaniu základného práva alebo základnej slobody, ako aj objektivitu samotného rozhodovania o ochrane a uplatňovaní základného práva alebo základnej slobody, a to bez ohľadu na to, či tento postup prebieha v právne formalizovanom rámci alebo iba v rámci faktickej činnosti príslušného orgánu. Uplatňovanie a ochrana každého základného práva alebo slobody musí byť v činnosti každého orgánu verejnej moci zabezpečená reálne a musí prebiehať na nediskriminačnom základe. Táto požiadavka sa dotýka každého úkonu orgánu verejnej moci, ktorý priamo alebo aspoň sprostredkovane súvisí s ochranou alebo uplatňovaním základného práva alebo slobody.“. Podobne vo veci sp. zn. PL. ÚS 35/03 ústavný súd uviedol: „subjektom tohto práva je každý občan Slovenskej republiky, ktorý sa o volenú funkciu uchádza. Obsahom uvedeného práva je aj predpoklad, že jednotliví voliči budú mať možnosť odovzdať svoj hlas v prospech niektorého z kandidátov za rovnakých podmienok vrátane možnosti dostať sa k informáciám o jednotlivých kandidátoch rovnakým spôsobom.“

Prístupu k voleným a iným verejným funkciám sa možno podľa čl. 30 ods. 4 ústavy domáhať, ak dôjde zároveň k porušeniu ústavnej zásady rovnakého zaobchádzania (nediskriminácie), v citovanom článku ústavy vyjadrenej formuláciou „za rovnakých podmienok“. Vo veci sp. zn. II. ÚS 161/03 ústavný súd uviedol, že „k možnému porušeniu ústavnej zásady rovnakého zaobchádzania (nediskriminácie) môže dôjsť iba v okruhu osôb nachádzajúcich sa v rovnakej právnej a/alebo faktickej situácii, pričom s niektorými z nich sa zaobchádza odlišne bez rozumného a racionálneho dôvodu“.

Podobne ústavný súd vo veci sp. zn. II. ÚS 5/03 uviedol, že „tento základný princíp (rovnosti, pozn.) je porušený vždy vtedy, ak sa s jednou skupinou adresátov noriem v porovnaní s inou skupinou zaobchádza inak, hoci medzi oboma skupinami nie sú rozdiely takého druhu a takej závažnosti, že odôvodňujú takéto nerovnaké zaobchádzanie“. V inej veci (II. ÚS 48/97) ústavný súd zase uviedol: «Význam „rovnakých podmienok“ je v tom, že právnymi predpismi akejkoľvek právnej sily ani praxou orgánov štátnej moci nemožno preferovať či diskriminovať niektoré skupiny občanov pred inými skupinami, pokiaľ ide o prístup k verejným funkciám... Ak sa postupom štátneho orgánu alebo iného subjektu práva, príp. iným spôsobom porušia podmienky ustanovené zákonom na prístup k funkcii..., dôjde nielen k porušeniu zákona... , ale aj k porušeniu ústavného práva občanov na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok, ktoré zaručuje ústava v čl. 30 ods. 4...».

V súvislosti s uvedeným v bode 41 ústavný súd predovšetkým pripomína, že ustanovenia ústavy treba interpretovať spôsobom, ktorý zabezpečuje ich praktickú a efektívnu ochranu. Národná rada vo svojom vyjadrení k sťažnosti (bod 13) vníma rovnakosť podmienok (nediskrimináciu) uvedenú v čl. 30 ods. 4 ústavy reštriktívnym spôsobom, t. j. tento predpoklad viaže iba na situáciu uvedenú ďalej v bode 42 (i), čo nie je správne, a popiera tiež doterajšiu rozhodovaciu prax ústavného súdu. Podľa názoru ústavného súdu v ústave vyjadrený predpoklad „rovnakých podmienok“ (čl. 30 ods. 4 ústavy) bližšie nevymedzuje základné pojmy „čo je rovnaké?“ ani „čo je s čím porovnateľné?“. Ako v tejto súvislosti uvádzajú Michal Bobek, Pavla Boučková a Zdeněk Kühn (In: Rovnosť a diskriminácie. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 12), „pri posudzovaní porovnateľnosti je kľúčový účel, pre ktorý porovnáваме, a množina vlastností, ktoré berieme pri porovnávaní do úvahy“. V tomto duchu sa v rozhodovacej praxi ústavného súdu pri interpretácii čl. 30 ods. 4 ústavy vykryštalizovali dva prístupy. Namietat' nerovnakosť podmienok (diskrimináciu) môže

(i) ten, kto sa nachádzal v rovnakom okamžiku v rovnakej situácii ako neprímerane zvýhodnený (napr. vo veci sp. zn. II. ÚS 5/03, kde v okolnostiach danej veci kandidovali dvaja kandidáti, z ktorých bol jeden znevýhodnený oproti druhému); inak povedané, ide o prípady, ak k porušeniu ústavnej zásady rovnakého zaobchádzania (nediskriminácie) došlo v okruhu osôb nachádzajúcich sa v rovnakej faktickej situácii,

(ii) ten, kto bol znevýhodnený oproti inej skupine občanov v podobnej právnej situácii (napr. vo veciach sp. zn. II. ÚS 48/97, sp. zn. III. ÚS 75/01); inak povedané, ide o prípady, ak k porušeniu ústavnej zásady rovnakého zaobchádzania (nediskriminácie) došlo v okruhu osôb nachádzajúcich sa v rovnakej právnej situácii.

Určujúcu spoločnú množinu k porovnávaniu („za rovnakých podmienok“) v okolnostiach danej veci tvoria občania uchádzajúci sa o verejnú funkciu, o ktorých voľbe sa hlasuje tajným spôsobom. Tajné hlasovanie a jeho ústavne konformný priebeh je totiž v okolnostiach danej veci jadrom ústavného prieskumu, v dôsledku čoho práve tajné hlasovanie predstavuje množinu vlastností, ktorú treba pri porovnávaní zobrať do úvahy. Táto situácia zodpovedá podľa názoru ústavného súdu prístupu uvedenému v bode 42(ii). Na základe uvedeného možno konštatovať, že nikto z občanov uchádzajúcich sa o verejnú funkciu prostredníctvom tajnej voľby nesmie byť diskriminovaný oproti iným tým, že v ich prípade sa tajná voľba realizuje iným/protiprávnym spôsobom. Inými slovami, voľby, napr. poslancov národnej rady, prezidenta, funkcionárov parlamentu či kandidáta na funkciu generálneho prokurátora sa na základe ústavy/zákona musia uskutočniť tajným hlasovaním, ktorého základné ústavné parametre (pozri bod 30) sú pre každé tajné hlasovanie rovnaké. Ak potom tajná voľba týkajúca sa niektorého z príkladom uvedených verejných funkcionárov nespĺňa základné parametre tajnosti volieb, je takýto uchádzač o verejnú funkciu diskriminovaný (má nerovnaké podmienky).

Uvedené závery obstoja podľa názoru ústavného súdu aj v rámci prípadného testu diskriminácie: (i) „porovnateľnú skupinu“ v posudzovanej veci tvoria občania uchádzajúci sa o verejnú funkciu, o voľbe ktorých sa hlasuje tajným spôsobom, t. j. tak, aby boli zachované minimálne esenciálne predpoklady ústavného princípu tajného hlasovania (bod 30), (ii) za „zakázaný (podozrivý, neospravedliteľný) dôvod“ treba v posudzovanej veci považovať porušenie esenciálnych predpokladov ústavného princípu tajného hlasovania, (iii) toto „porušenie je nepochybne sťažovateľovi na ujmu“ (sťažovateľovi vo voľbe z 2. decembra 2010 chýbal jeden hlas k zvoleniu, takže ak by poslanci národnej rady hlasovali skutočne tajne, nemožno v rozumnej miere vylúčiť

úspech sťažovateľa). Pokiaľ ide o poslednú podmienku testu, (iv) „ktorý zásah nie je možné ospravedlniť“, k tomu ústavný súd v krátkosti dodáva (pozri tiež bod 35), že porušiť esenciálny predpoklad tajného hlasovania (napr. zverejnením/preukázaním toho, ako volič hlasoval) je možné iba formou mimoprávneho excusu, preto v danom prípade nie je možné ani uvažovať o prípadnej konvalidácii tohto porušenia, napr. poukazom na jeho legitímny cieľ či jeho primeranosť.

V rozsahu uvedeného v bode 38 až 44 možno prijať ďalší predbežný záver, a to, že porušením esenciálnych predpokladov ústavného princípu tajného hlasovania (bod 30) v prípade voľby kandidáta na funkciu generálneho prokurátora mohlo dôjsť k porušeniu základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy.

Ústavný súd si je vedomý možných účelových skreslení pravdivosti už uvedených (prevažne) citácií zainteresovaných aktérov v rámci ich vyjadrení k priebehu (nielen) namietaných volieb, pretože tieto vyjadrenia mohli/mali (aj) potvrdzovať dôveryhodnosť ich materských politických strán v rámci uzatvorených politických dohôd (užšie) ako aj prebiehajúceho politického zápasu (širšie). Ústavný súd v naznačených súvislostiach zdôrazňuje, že mu neprináleží posudzovať politickú dimenziu daného problému a ani tie prejavy slovenskej parlamentnej kultúry pred, počas a po tajnom hlasovaní, ktoré presahujú ústavnoprávny rozmer nosných námietok sťažnosti. V neposlednom rade ústavný súd zobral na zreteľ možné nepresnosti zo strany najmä printových médií pri citácii vyjadrení zainteresovaných aktérov.

Prístupy a závery ústavného súdu k namietaným voľbám

Súhrnne zaznamenaný priebeh tajného hlasovania „očami a ústami“ zainteresovaných aktérov (body 48 a 49) ako aj svedecké výpovede 7 overovateľov tajnej voľby a obsah „prehlásení“ národnou radou ustanovených overovateľov (spomenutých svedkov), ktorí odmietli podpísať zápisnicu o tajnej voľbe z 2. decembra 2010 (bod 50) presvedčili ústavný súd, a to nad rozumnú mieru možných pochybností (bod 52), že v prípade tajného hlasovania z 2. decembra 2010 národná rada extrémne, a teda právne neudržateľným spôsobom zasiahla do ústavného princípu tajného hlasovania tým, že ho nedostatočne zabezpečila a negarantovala jeho ústavne konformný priebeh, a to napriek tomu, že k podobným excesom už dochádzalo pri opakovanej prvej voľbe 4. novembra 2010. Tieto obe tajné hlasovania (tým pádom hrubé aj opakované porušenia) neboli konvalidované ani v rámci opakovanej druhej voľby 7. decembra 2010. V tomto ohľade sa národná rada nemôže zbaviť zodpovednosti tvrdením, že predseda národnej rady ani nikto z jej vedenia nedali príkaz „na to, ako majú poslanci hlasovať, resp. že majú svoje hlasovanie odtajniť“, a teda že sťažnosť mala smerovať proti tým poslancom, ktorí tajnú voľbu nerešpektovali (pozri bod 13). Ústavnoprávna zodpovednosť národnej rady v okolnostiach danej veci nespočíva v jej priamom zasahovaní do priebehu namietaného tajného hlasovania, ale v nedodržaní jej pozitívnej povinnosti zabezpečiť a garantovať priebeh tajného hlasovania ústavne konformným spôsobom. Národná rada ako orgán štátnej moci nesie – objektívne vzaté – zodpovednosť za neústavnú parlamentnú procedúru a za neústavne výsledky jej činnosti (pozri body 28 a 30), a to o to viac, ak im nezabránila ani v čase, keď sa protiústavnosti ešte zabrániť dalo. Národná rada je viazaná ústavou a zákonmi v rovnakej miere ako všetky ostatné orgány verejnej moci, osoby a orgány územnej samosprávy. Národná rada môže konať len v medziach ústavy, v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanovil zákon o rokovacom poriadku. Nie jednotliví poslanci, ale národná rada bola povinná zabezpečiť a garantovať v súvislosti s namietanými voľbami, „aby hlasovací lístok upravil (volič, pozn.) sám (bez prítomnosti ďalších osôb) a aby nebolo možné dodatočne zistiť, ako hlasoval, resp. aký bol obsah jeho rozhodnutia“ (bod 30). Ústavný súd nemohol v danej veci prehliadnuť, že posudzované tajné hlasovanie v národnej rade vyvolalo značný verejný ohlas, a to na základe prevažujúcej kritiky „správania“ poslancov národnej rady pri namietaných tajných hlasovaniach (najmä foteenie si hlasovacích lístkov, vzájomná a stránicka kontrola).

Ako je už v predchádzajúcom bode naznačené, nebolo bez právneho významu (z pohľadu, či išlo o jednorazové, opakované alebo závažne porušenie) okrem priebehu tajného hlasovania z 2. decembra 2010 poukázať tiež na v masovokomunikačných médiách zainteresovanými aktérmi zaznamenaný priebeh predchádzajúceho tajného hlasovania zo 4. novembra 2010 (t. j. opakovaného tajného hlasovania v rámci prvej voľby). Sťažovateľ tiež namietal tajné hlasovanie (nateraz ostatné) zo 7. decembra 2010. V rámci tohto (ostatného) tajného hlasovania mala národná rada stále možnosť pred

verejnosťou i voči sťažovateľovi narušenú reputáciu z „tajného“ hlasovania z 2. decembra 2010 napraviť a ústavne konformným tajným hlasovaním mohla národná rada predchádzajúci stav konvalidovať. Rešpektujúc princíp subsidiarity ústavný súd by dodatočnú nápravu v rozsahu sťažovateľom namietaných skutočností zrejme akceptoval.

Ústavný súd hodnotil dôkazy o priebehu napadnutých volieb podľa svojej úvahy, a to tak jednotlivo, ako aj všetky v ich vzájomnej súvislosti. Prihliadol na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci, a dospel k záveru, že predovšetkým už uvedené vyjadrenia zainteresovaných aktérov (body 48 až 51) sú vo svojom súhrne pravdivé a pre posúdenie ústavnosti priebehu tajného hlasovania z 2. decembra 2010 aj dôležité. Vyžadovalo by to nadľudské úsilie, aby mozaika uvedeného v bodoch 48 až 51 bola všetkými zainteresovanými aktérmi zinscenovaná/vyfabulovaná iba z dôvodu posunutia „čierneho Petra“ neúspešnej voľby na svojho politického partnera. Spontánne (improvizované) vyjadrenia bezprostredne po tajnom hlasovaní z 2. decembra 2010 vrcholných predstaviteľov strán vládnej koalície (P. H., B. B., M. D. a R. S.) podporené poslancami strán vládnej koalície (predovšetkým J. D., R. P., M. B. či M. P.) a potvrdené viacerými overovateľmi tajného hlasovania (teda nie zanedbateľnou časťou volebného orgánu, k tomu určeného národnou radou, pozn.), ktorí odmietli podpísať zápisnicu o výsledku tajného hlasovania, podľa názoru ústavného súdu v dostatočnej miere potvrdili minimálne to, že (i) prevažne poslanci strán vládnej koalície, v nie zanedbateľnom rozsahu, si fotili svoje hlasovacie lístky s označenou voľbou kandidáta, (ii) za pomoci overovateľov, resp. medzi sebou uskutočňovali kontrolu hlasovacích lístkov ešte pred ich vhođením do hlasovacej schránky, (iii) koalíčne politické strany (ich vrcholní predstavitelia) mali „ex post“ prehľad o tom, ako v prevažnej miere hlasovali ich poslanci; v tejto súvislosti všetci zhodne hovorili o účinných kontrolných mechanizmoch, ktorými disponovali, dokonca o kontrolách dvojitych (P. H. a B. B.). Z uvedeného, či už jednotlivo, alebo v súhrne, je na prvý pohľad zrejmé, že pri voľbe z 2. decembra 2010 neboli dodržané základné predpoklady tajného hlasovania, a to nie v ojedinelom ani v malom rozsahu, ak nie v rozsahu prevažujúcom (poslanec a predseda výboru R. P. ako osoba práva znalá za všetkých: „poslanci KDĽ dnes hlasovali de facto verejne... Hlasovali verejne tak, že tú možnosť vidieť ich hlasovanie, obsah toho hlasovania, mali nie len možnosť poslanci za KDĽ, ale aj poslanci z iných strán.“).

Nie je úlohou ústavného súdu skúmať, či by tajné hlasovanie v namietanej voľbe z 2. decembra 2010, ak by bolo vykonané ústavne konformným spôsobom, viedlo vo vzťahu k sťažovateľovi k inému výsledku, ako to bolo v dôsledku porušenia ústavných kautel tajného hlasovania. Úlohou ústavného súdu je chrániť ústavné princípy, medzi ktoré patrí tiež ústavný princíp tajného hlasovania. Ústavný súd neposudzoval ústavnosť tajného hlasovania z 2. decembra 2010 ani cez prizmu verejne prezentovaných odborných alebo laických názorov, ktoré hľadali hranicu, kedy ešte princíp tajného hlasovania je dodržaný a kedy už nie. V tomto smere niektorí zo zainteresovaných subjektov napr. tvrdili, že foteenie hlasovacieho lístka s označeným menom kandidáta nie je v rozpore s rokovacím poriadkom a pod. Ústavný súd k uvedeným názorovým polemikám odkazuje na už uvedené v bode 30 a 31. S tam uvedenými názormi predstaviteľov relevantnej ústavnoprávnej teórie o obsahu, účele a zmysle tajného hlasovania sa ústavný súd v plnej miere stotožňuje. V tejto súvislosti sa žiada ústavnému súdu dodať, že ústavný princíp tajného hlasovania nepôsobí len (i) vertikálne, t. j. voči štátu (jej orgánom, v okolnostiach danej veci národnej rade), ktorý je povinný zabezpečiť a garantovať tajnosť hlasovania, ale tiež (ii) horizontálne „to znamená medzi súkromnými osobami, voči zamestnávateľovi, politickej strane a pod.“ (J. Filip: Základní otázky volebního práva v ČSFR. Brno: Masarykova univerzita 1992, s. 146), v okolnostiach danej veci medzi poslancami národnej rady a voči politickým stranám. Ústavný súd rovnako súhlasí s tými názormi, ktoré tvrdia, že porušenia princípu tajného hlasovania v rámci jeho horizontálneho pôsobenia sa nedopustí volič, ktorý napr. sám na verejnosti oznámil, ako bude hlasovať alebo ako hlasoval. Uvedené ale podľa názoru ústavného súdu neplatí pre situáciu, v ktorej volič (poslanec) chce obsah svojho hlasovania (pre)ukázať/doložiť. «Takáto možnosť by totiž ľahko mohla viesť k nátlaku, aby tak „dobrovoľne“ urobil.» (Marek Antoř: Princípy voleb v České republice..., Praha: Linde, 2008, s. 73). Z vyjadrení (citácií) zainteresovaných subjektov k namietaným voľbám prezentovaných masovokomunikačnými médiami, ako aj z vyjadrení takmer polovice členov volebného

orgánu národnej rady, ktorí odmietli podpísať zápisnicu o tajnej voľbe, mal ústavný súd za dostatočne preukázané, že postoj nie zanedbateľnej, ak nie prevažnej časti poslancov národnej rady nesmeroval (iba) k oznámeniu, ako budú hlasovať, či ako hlasovali, ale k odtajneniu voľby samotnej, k čomu slúžilo fotenie hlasovacích lístkov s označeným kandidátom, vzájomná kontrola poslancov potvrdzujúca zakrúžkovanie „toho správneho kandidáta“, resp. následná kontrola stranických centráľ.

Na otázku, či sťažovateľom namietané tajné hlasovanie z 2. decembra 2010 (ako také) spĺňalo esenciálne predpoklady vyplývajúce z ústavného princípu tajného hlasovania (pozri bod 30), nie je možné odpovedať inak, než nespĺňalo. Keďže toto bolo preukázané nad mieru rozumných pochybností (body 49 a 50, ale tiež body 48 a 51 a 55), potom národná rada nerešpektujúc ústavne kautely tajného hlasovania (pozri tiež body 30 až 37), porušila základné právo sťažovateľa na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 ústavy (pozri body 38 až 45) a právo podľa čl. 25 písm. c) paktu o politických právach, keďže rozdiel v oboch citovaných úpravách spočíva v podstate iba v tom, že výraz „verejné služby svojej krajiny“ má nepochybné širší význam ako výraz „volené a iné verejné funkcie“.

Viacerí zainteresovaní aktéri sa v súvislosti s namietanými voľbami bránili tiež tým, že tajná voľba v národnej rade je ich právo, a nie povinnosť, resp. že prístup k nej je prejav ich slobody. V podobnom duchu sa vyjadrila národná rada aj vo svojom stanovisku (pozri bod 13). Ústavný súd na tomto mieste považuje za potrebné uviesť, že podobné názory, navyše od najvyšších predstaviteľov štátu, prispievajú k prehľbovaniu úpadku právneho vedomia občanov v našej spoločnosti (napr. čo ak podobné názory začnú praktizovať voliči pri voľbe zastupiteľských orgánov?). Ústavné/zákonné určenie tajnej voľby je z tohto zorného uhla nepochybné právny imperatív, ktorý nemôže volič nerešpektovať, a to bez ohľadu na to, či ide o tajnú voľbu, napr. zastupiteľských orgánov, prezidenta, predsedu národnej rady alebo kandidáta na funkciu generálneho prokurátora. Volič (pre tento prípad poslanec národnej rady) pri tajnej voľbe disponuje nie subjektívnym právom výberu medzi tajnosťou či netajnosťou (napr. jej zverejnením), ale právnou povinnosťou rešpektovať právom ustanovený (legálny) spôsob voľby. Zabezpečiť a garantovať tajnosť hlasovania má povinnosť štátna moc, jej príslušný orgán, v okolnostiach danej veci národná rada. Ústavný súd považuje za potrebné v súvislosti s tajnou voľbou zopakovať význam aspektu povinnosti, a to tak v prípade voliča, ako aj štátu (národnej rady): „Zachovanie tajnosti hlasovania je nielen právom voliča, ale aj jeho povinnosťou... Princíp tajného hlasovania bude dodržaný, pokiaľ budú v rámci organizácie volieb zabezpečené také podmienky, že nikto nebude môcť zistiť, ako konkrétny volič hlasoval...“, „vylúčená... musí byť každá kontrola alebo sledovanie voličov v okamžiku, kedy uskutočňujú výber z predložených alternatív“, „úlohou štátnej moci je zabezpečiť také podmienky, aby nikto nemohol zisťovať, či zistiť, ako kto hlasoval, a tým pádom znemožniť ovplyvnenie volebných výsledkov... Tajnosť voľby je voličovi zaručená aj v prípade, kedy na nej on sám nemá záujem. Nevyhnutnými náležitosťami tajnej voľby je, že volič upravuje svoje hlasovacie lístky a vkladá ich do obálky iba v priestore k tomu určenom a bez prítomnosti inej osoby. ... v priestore určenom na úpravu hlasovacích lístkov nesmie byť s voličom prítomná iná osoba.“, „dôležitým pravidlom je, že tajné hlasovanie musí byť povinnosťou, nie iba právom voliča. Opačný prístup totiž môže viesť k nátlaku na voliča, aby hlasoval verejne, a teda i určitým očakávaným spôsobom“ (pozri v podstate jednotné názory predstaviteľov ústavnoprávnej teórie v bode 31). Keďže v súvislosti s tajným hlasovaním z 2. decembra 2010 bol princíp tajnosti volieb porušený v takom rozsahu, že toto porušenie zasiahlo do samotnej podstaty tohto inštitútu a podstatným spôsobom obmedzilo jeho účinnosť, takéto počínanie zo strany národnej rady nie je možné kvalifikovať inak ako neúctu k právu a ústave, ako narušenie princípu právneho štátu a stratu dôvery v spravodlivosť. Ústavný súd v neposlednom rade dodáva, že ak by sa obdobné nedostatky, ako boli preukázané pri tajnom hlasovaní z 2. decembra 2010 v národnej rade (pozri najmä bod 55) preukázali v ktorejkoľvek inej tajnej voľbe, postupoval by rovnako ako v tomto prípade.

Aj keď sa ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy výslovne vzťahuje na štátne orgány, implikovane sa týka aj právneho postavenia občanov, ktorým zaručuje, že každý občan má právo na to, aby sa všetky štátne orgány voči nemu správali len spôsobom, ktorý im dovoľuje ústava a ďalšie zákony. Tento vzťah štátnych orgánov a občanov ústava

jednotne ustanovuje pre všetky práva a slobody zaručené našim ústavným poriadkom. V súlade s ním preto treba vysvetľovať a uplatňovať aj kreačnú právomoc národnej rady. Ústavný súd preto vyslovil aj porušenie čl. 2 ods. 2 ústavy, a to v spojitosti s porušením základného práva sťažovateľa podľa čl. 30 ods. 4 ústavy. Ústavný súd pripomína, že sťažovateľom označené práva porušil zákonodarný a ústavodarný orgán, ktorý v prvom rade má dbať na zachovávanie ústavy a zákonov, ako mu to predpisuje čl. 2 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd vychádzajúc z týchto záverov podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vo vzťahu k tajnému hlasovaniu národnej rady z 2. decembra 2010 vyslovil, že národná rada porušila základné právo sťažovateľa na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 2 ods. 2 ústavy a jeho právo bez akýchkoľvek rozdielov a bez neodôvodnených obmedzení vstúpiť za rovnakých podmienok do verejných služieb svojej krajiny garantované čl. 25 písm. c) paktu o politických právach (pozri výrok 1). Protiústavný postup národnej rady vyústil do samotného výsledku tajného hlasovania o návrhu kandidáta na generálneho prokurátora z 2. decembra 2010, preto je potrebné zrušiť aj tento výsledok hlasovania, lebo je priamym dôsledkom tohto postupu. Ústavný súd preto podľa čl. 127 ods. 2 ústavy zároveň zrušil výsledky hlasovania národnej rady o kandidátovi na generálneho prokurátora z 2. decembra 2010 (pozri výrok 2). Ústavný súd pri rozhodovaní o zrušení výsledku tajného hlasovania tiež skúmal, či v okolnostiach danej veci zohráva nejaký význam otázka objektívnej alebo aspoň potenciálnej príčinnej súvislosti medzi prípadnou volebnou vadou a samotným výsledkom volieb, ktorá je podstatná napr. v rámci volebného súdnictva. Takýto význam ústavný súd v danej veci neindikoval, a to vzhľadom na odlišné materiálne dôsledky volieb v posudzovanom prípade oproti napr. voľbám do zastupiteľských orgánov. V okolnostiach danej veci totiž sťažovateľ nie je v strete/spore so zvoleným kandidátom; nikto z navrhovaných kandidátov pri oboch namietaných tajných hlasovaniach zvolený nebol, preto ani prípadnú vadu voľby samotnej (jej procedúry) nie je možné pomerovať k výsledku iného (zvoleného) kandidáta. Preto zrušenie výsledku volieb podlieha všeobecným kritériám uvedeným v čl. 127 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľ v podanej sťažnosti namietal nielen tajné hlasovanie z 2. decembra 2010, ale tiež tajné hlasovanie zo 7. decembra 2010, t. j. opakovanú voľbu (pozri body 7, 9, 10 a 18). V rámci tejto opakovanej voľby nezískal ani jeden z kandidátov, ktorí do nej postúpili požadovanú väčšinu hlasov, keďže 79 zo 150 poslancov v dôsledku „obštrukcie“ nehlasovalo. Národná rada sa k tomuto stavu dobrala tak, že 79 poslancov (s najväčšou pravdepodobnosťou vládnej koalície, pozri bod 50, pozn.) si od overovateľov prevzalo hlasovací lístok, s ktorým – bez toho, aby ho vhodili do na to určenej volebnej schránky – odišli z volebnej miestnosti a tento si ponechali (t. j. ani ho neodovzdali overovateľom pre účely skartácie podľa čl. 12 ods. 2 in fine volebného poriadku generálneho prokurátora, pozri bod 25). Národná rada následne v uznesení č. 196 zo 7. decembra 2010 skonštatovala, že z prítomných 150 poslancov sťažovateľ získal 71 hlasov a kandidát doc. JUDr. J. Č., nezískal žiadny hlas.

V súvislosti s oboma namietanými voľbami (z 2. a zo 7. decembra 2010) ústavný súd predovšetkým konštatuje, že rokovací poriadok a volebný poriadok generálneho prokurátora (body 22 a 25) rozlišuje medzi opakovanou a novou voľbou. Opakovaná voľba je chápaná ako pokračovanie tej istej voľby, teda s tými istými kandidátmi bez potreby opakovania formálnej procedúry (jediný rozdiel spočíva v tom, že na opakovanej voľbe sa zúčastnia dvaja navrhovaní kandidáti, ktorí získali najvyšší počet hlasov, pri rovnosti hlasov sa opakovanej voľby zúčastnia všetci kandidáti, pozn.), kým pri novej voľbe ide o voľbu s novými navrhnutými kandidátmi, ktorí musia prejsť (novou) formálnou procedúrou (pozri body 22 a 25). Inými slovami, namietané voľby (z 2. a zo 7. decembra 2010) tvoria duálnu jednotu alebo uzavretý, vzájomne podmienený cyklus, t. j. ide o kontinuálny proces tej istej voľby, čo pri ich ústavnom prieskume znamená aj to, že pokiaľ ústavný súd zistí porušenie označených práv v súvislosti s tajnou voľbou z 2. decembra 2010, pričom toto porušenie nebolo následne konvalidované vo voľbe opakovanej (čo nebolo, pozn.), vysloví potom porušenie označených práv už len z tohto dôvodu aj v súvislosti s opakovanou voľbou. Ak potom za uvedených okolností ústavný súd dospeje k záveru, že vyslovenie porušenia práv je nedostatočné a je potrebné tiež zrušiť tajné voľby z 2. decembra 2010 (čo sa stalo), z povahy dvojkolovej voľby vyplýva,

že zruší aj voľby opakované. Inak povedané, ústavným súdom vyslovená povinnosť zopakovania tajného hlasovania za pôvodne stanovených podmienok, ktorá vyplýva z tohto rozhodnutia, by nebola možná a úplná, ak by sa súčasne nezrušila aj voľba opakovaná. V neposlednom rade je potrebné dodať, že sťažovateľ bol účastný prvého (2. decembra 2010) i druhého (7. decembra 2010) kola namietaných volieb.

K uvedenému ústavný súd podporne poukazuje na princíp subsidiarity vyjadrený v čl. 127 ods. 1 in fine ústavy, ako aj na svoje závery uvedené v bode 54, kde už poukázal na skutočnosť, že v rámci opakovanej voľby zo 7. decembra 2010 mala národná rada stále možnosť pred verejnosťou i voči sťažovateľovi narušenú reputáciu z tajného hlasovania z 2. decembra 2010 napraviť a ústavne konformným tajným hlasovaním mohla neústavný predchádzajúci stav konvalidovať. Rešpektujúc princípy subsidiarity, sebaobmedzenia a zdržanlivosti by ústavný súd dodatočnú nápravu v rámci tej istej voľby (jej druhého kola) v rozsahu sťažovateľom namietaných skutočností zrejme akceptoval. V neposlednom rade aj sťažovateľ v podanej sťažnosti argumentoval, že nedostatky tajnej voľby z 2. decembra 2010 neboli konvalidované ani v rámci opakovanej tajnej voľby zo 7. decembra 2010 (bod 9).

Za týchto okolností neostávalo ústavnému súdu iné, ako aj vo vzťahu k tajnému hlasovaniu národnej rady zo 7. decembra 2010, t. j. v rámci pokračovania tej istej tajnej voľby vysloviť, že národná rada porušila základné právo sťažovateľa na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 2 ods. 2 ústavy a jeho právo bez akýchkoľvek rozdielov a bez neodôvodnených obmedzení vstúpiť za rovnakých podmienok do verejných služieb svojej krajiny garantované čl. 25 písm. c) paktu o politických právach (pozri výrok 1). A keďže ústavný súd zrušil výsledok tajného hlasovania z 2. decembra 2010, bolo potrebné zrušiť tiež výsledok tajného hlasovania zo 7. decembra 2010, pretože ani v druhom kole tej istej voľby neboli vady predchádzajúceho hlasovania zistené ústavným súdom konvalidované. Ústavný súd preto podľa čl. 127 ods. 2 ústavy zrušil aj výsledky hlasovania národnej rady o kandidátovi na generálneho prokurátora zo 7. decembra 2010 a vec vrátil národnej rade na ďalšie (nové) konanie (pozri výrok 2).

Vec teda bude vrátená do štádia konania, ktoré bezprostredne predchádzalo uskutočneniu zrušených volieb, a keďže boli zrušené výsledky volieb v dvojkolovej postupnosti, potom pochopiteľne do štádia konania pred vydaním zrušeného výsledku volieb z 2. decembra 2010. S ohľadom na právnu istotu účastníkov sa nová voľba kandidátov na funkciu generálneho prokurátora uskutoční v právnom režime účinnom v čase konania napadnutých volieb, pretože nie je možné pripustiť (i) svojvôľu v hlasovaní v jednej a tej istej veci v zmysle „raz tak, druhý raz inak“, resp. (ii) zmenu právneho režimu s účinkami spätnými. Národná rada je týmto rozhodnutím ústavného súdu o vyslovení porušenia sťažovateľom označených práv, o zrušení namietaných volieb a o zopakovaní zrušených volieb v právnom režime účinnom v čase konania namietaných volieb viazaná (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľ v súvislosti s tajným hlasovaním národnej rady zo 7. decembra 2010 namietal ďalšie vady (pozri body 7, 9 a 10). Napríklad poukazyval na to, že 79 poslancov národnej rady (ktorí si prevzali hlasovacie lístky, tieto nevhodili do volebnej schránky a opustili volebnú miestnosť) bolo národnou radou (protiprávne) započítaných do kvóra prítomných poslancov na tajnom hlasovaní zo 7. decembra 2010. Za prítomných poslancov pri tajnom hlasovaní treba podľa názoru sťažovateľa považovať iba tých poslancov, ktorí odovzdali hlasovací lístok. Ústavný súd riadiac sa princípom sebaobmedzenia a zdržanlivosti nepovažoval pre tento prípad za účelné podrobiť ústavnému prieskumu sťažovateľom nastolené otázky súvisiace s ústavno konformným výkladom kvóra poslancov národnej rady pri tajnom hlasovaní (aj) o návrhu generálneho prokurátora a v tejto spojitosti aj o zmysle a účele parlamentnej obštrukcie. Ústavný prieskum týchto nepochybne relevantných otázok v tomto konaní sa javil ako neúčelný, keďže aj bez neho ústavný súd dospel k záveru o porušení sťažovateľom označených práv a o potrebe zrušiť namietané voľby, teda aj voľby zo 7. decembra 2010 (m. m. PL. ÚS 3/09). Inými slovami, k potrebe vysloviť porušenie označených práv a zrušiť voľby zo 7. decembra 2010 ústavný súd dospel už z dôvodu previazanosti/spojitosti týchto volieb s voľbami z 2. decembra 2010, čím sa dosiahol účel zjednania nápravy, ktorú sťažovateľ

	požadoval (body 60 až 62). Ak by v budúcnosti vyvstala kvalifikovaná požiadavka podrobiť ústavnému prieskumu aj sťažovateľom teraz nastolené nie bezvýznamné otázky súvisiace s ústavno konformným výkladom kvóra poslancov národnej rady pri tajnom hlasovaní a v tejto spojitosti aj o zmysle a účele parlamentnej obštrukcie v demokratickom a právnom štáte, ústavný súd ako orgán ochrany ústavnosti tak urobí.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov	Rozhodnutie ústavného súdu ČR Pl. ÚS 5/02 PL. ÚS 22/08 PL. ÚS 100/07 nález ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 275/96, Pl. ÚS 16/95 (II. ÚS 9/00, III. ÚS 23/00 II. ÚS 5/03

Nálezy – priet'ahy v konaní:

spisová značka	I. ÚS 312/2010
sudca spravodajca	Milan Ľalík
druh konania	čl. 127 konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené
dátum rozhodnutia	10. februára 2011
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ namietal porušenie práva na konanie bez zbytočných priet'ahov postupom okresného súdu v konaní o zaplatenie, ktoré začalo v roku 2006.
ratio decidendi	<p>1 Pokiaľ ide o zložitost' veci (právnú a skutkovú), ústavný súd konštatuje, že právna vec sťažovateľa je v podstate bežnou občianskoprávnou vecou, a to tak po skutkovej stránke, ako aj po právnej stránke. Ide o obvyklý spotrebiteľský spor, ktorého základom je uplatňovanie nárokov kupujúceho z vád tovaru pri kúpnej zmluve. Ústavný súd teda v právnej veci sťažovateľa nezistil žiadne indikátory zvýšenej skutkovej či právnej zložitosti veci.</p> <p>2 Pri hodnotení správania sťažovateľa ako účastníka konania ústavný súd zistil určité okolnosti, ktoré by mohli byť zohľadnené v jeho neprospech, pretože nimi čiastočne prispel k priet'ahom v predmetnom konaní. Išlo jednak o (ospravedlnenú) neúčast' na pojednávaní; sťažovateľova námietka zaujatosti, ako aj odvolanie jeho zástupkyne proti uzneseniu o uložení poriadkovej pokuty, ktoré sa ukázali ako nedôvodné, viedli k tomu, že spis sa od 11. mája 2007 do 5. decembra 2007 (takmer sedem mesiacov) nachádzal na krajskom súde. Tieto úkony sťažovateľa, ktorých realizácia bola jeho procesným oprávnením (resp. oprávnením jeho zástupkyne), však nemohli zásadným spôsobom ovplyvniť celkovú dĺžku konania pred okresným súdom.</p> <p>3 V postupe okresného súdu v právnej veci sťažovateľa zistil ústavný súd viaceré obdobia nečinnosti, ktoré v kontexte celkovej dĺžky (jednoduchého) konania pred okresným súdom vedú k jednoznačnému záveru o porušení práv sťažovateľa garantovaných mu ústavou.</p> <p>Vo vzťahu k sťažnostným námietkam o (ne)potrebnosti vykonania nariadeného znaleckého dokazovania je ústavný súd zdržanlivý. Akékoľvek vyjadrenie ústavného súdu by bolo predčasné, keďže vec na okresnom súde nie je rozhodnutá a prvotne prislúcha okresnému súdu, aby vykonané dôkazy vyhodnotil (§ 132 Občianskeho súdneho poriadku), z hľadiska ich významu pre rozhodnutie vo veci.</p> <p>V záujme objektívneho pohľadu na vec ústavný súd dodáva, že v konaní sa vyskytli určité objektívne skutočnosti, ktoré prispeli k dĺžke konania, a nebolo v možnostiach okresného súdu im zabrániť (napr. smrť znalca). V konečnom dôsledku je však z ústavného pohľadu neprípustné, aby banálna spotrebiteľská žaloba, ktorou žalobca na súde uplatňuje svoje nároky z vadného tovaru, nebola rozhodnutá aspoň prvostupňovým súdom takmer štyri roky po podaní žaloby (ku dňu podania sťažnosti; ku dňu rozhodnutia</p>

	<p>ústavného súdu je to takmer päť rokov a vec stále nie je rozhodnutá). V tomto smere objektívnu zodpovednosť za celkovú dĺžku konania nesie okresný súd, ktorý napriek tomu, že vo veci urobil množstvo úkonov (pozri už uvedené), nebol schopný vec v tak dlhej dobe rozhodnúť bez toho, aby na dĺžku konania mali zásadnejší vplyv jeho účastníci a ich procesné úkony. Ako konštatuje aj sťažovateľ v podaní, ktorým doplnil svoju sťažnosť, nečinnosť okresného súdu v spojení so smrťou znalca, a tým vyvolanou stratou predmetu znaleckého skúmania podstatne sťažili súdu konanie vo veci, keďže dnes už je nemožné odborne zodpovedať otázky kladené znalcom z odboru optiky, odvetvia fyziologickej optiky.</p> <p>Ústavný súd preto konštatuje, že zistené obdobia nečinnosti okresného súdu v kontexte s celkovou dĺžkou jednoduchého občianskoprávneho konania v právnej veci sťažovateľa sú z ústavného hľadiska neakceptovateľné a neospravedlňiteľné. Ústavný súd preto v bode 1 výroku tohto nálezu vyslovil, že okresný súd postupom porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a v bode 2 výroku nálezu prikázal okresnému súdu ďalej konať bez zbytočných prieťahov.</p> <p>Ústavný súd priznal sťažovateľovi vychádzajúc z princípov spravodlivosti a potreby zavŕšenia ochrany jeho práv primerané finančné zadost'učinenie v sume 1 500 €.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	***

spisová značka	I. ÚS 317/2010
sudca spravodajca	Milan Čalík
druh konania	čl. 127 konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené
dátum rozhodnutia	23. februára 2011
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovatelia sa ako vlastníci bytov na ... v B. domáhali žalobou podanou 27. januára 1999 na okresnom súde ich vypratania, pretože ich neoprávnenne obývali odporcovia. Neskôr svoj návrh rozšírili aj o náhradu škody, ktorá im vznikla z dôvodu neoprávneného užívania týchto bytov. Dĺžka konania už presiahla jedenásť rokov. Sťažovatelia poukázali na nehospodárne a neefektívne konanie okresného súdu a na skutočnosť, že v konaní už boli vynesené štyri zrušujúce uznesenia krajského súdu. Sťažovatelia prejavili nespokojnosť s postupom okresného súdu, ktorý má podľa ich názoru za následok, že zo spočiatku jednoznačného sporu sa stal spor neprehľadný a komplikovaný. Sťažovatelia sa snažili domôcť nápravy podaním sťažnosti na prieťahy predsedovi okresného súdu z 31. marca 2004 a 21. júna 2005, ako aj opakovanou sťažnosťou zo 17. februára 2006, avšak neúspešne.</p>
ratio decidendi	<p>Primeranosť dĺžky civilného konania, a teda aj predmetného konania treba skúmať a preverovať v každom prípade osobitne a vo svetle konkrétnych okolností prerokovávanej veci. V tejto súvislosti už bol v judikatúre ústavného súdu i v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva pomenovaný celý rad kritérií, podľa ktorých možno posudzovať primeranosť dĺžky konania s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu. Ide o charakter prerokovávanej veci, teda hlavne o jej skutkovú a právnu zložitnosť, závažnosť, rozsiahlosť či obsažnosť dokazovania, ďalej o spôsob správania účastníkov a samotného sudcu v priebehu konania a pod. (porov. Philis v. Grécko 1997, Pélissier a Sassi v. Francúzsko, I. ÚS 257/08, I. ÚS 413/08 a I. ÚS 154/2010 a pod.).</p> <p>Ústavný súd dospel k záveru, že sporná vec o ochranu vlastníckeho práva zjavne prekračuje ústavné medze primeranosti, a to aj napriek určitej zložitosti v zisťovaní skutkového stavu a najmä pri diametrálne odlišnom prístupe účastníkov k predmetu konania. V OSP je však dosť procesných inštitútov, ktorých správne použitie zabezpečí, aby bolo rozhodnuté bez zbytočných prieťahov, či v primeranej lehote (porov. § 6, § 100, § 114, § 117, § 119 a pod. OSP). Totiž požiadavku, aby ochrana práv bola poskytnutá v primeranej dobe, netreba osobitne odôvodňovať. Je zrejmé, že len rýchla</p>

	<p>ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov.</p> <p>K zbytočným prieťahom v predmetnom konaní na okresnom súde došlo jednak samotným nekonaním sudcu a jeho neefektívnou činnosťou, keď síce vykonával rôzne procesné úkony, ale zatiaľ bez podstatného vplyvu na meritórne a hlavne právoplatné skončenie danej veci. V tejto súvislosti treba však dodať, že aj správanie sťažovateľov prispelo k celkovému predĺženiu konania, keď mnohokrát zostali v spore pasívni, neustanovili sa na pojednávanie, menili návrh na začatie konania a pod. Okresnému súdu tiež nemožno pričítať na ľarchu dobu vyše 3 rokov, keď sa spis nachádzal na krajskom súde v súvislosti s rozhodovaním o opravných prostriedkoch.</p> <p>Aj napriek tomu a celkovej dĺžke konania ústavný súd rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľov konať a rozhodnúť v primeranej dobe, či bez zbytočných prieťahov, prikázal okresnému súdu ďalej konať vo veci bez zbytočných prieťahov a priznal sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie v sume 6 000 € (čl. 127 v spojení s čl. 48 ods. 2 ústavy) zohľadňujúc pritom doterajšiu dĺžku konania (mimo odvolacieho konania, ktoré namietané v sťažnosti nebolo) a konkrétne okolnosti prípadu (aj správanie sťažovateľov).</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	Philis v. Grécko 1997, Pélissier a Sassi v. Francúzsko, I. ÚS 257/08, I. ÚS 413/08 a I. ÚS 154/2010

spisová značka	I. ÚS 356/2010
sudca spravodajca	Marianna Mochnáčová
druh konania	čl. 127 konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené
dátum rozhodnutia	9. marca 2011
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľ namietal porušenie práva na prerokovanie veci v primeranej lehote postupom okresného súdu v konaní o zaplatenie, ktoré začalo v roku 2000.</p> <p>Sťažovateľ sa sťažnosťou podanou ústavnému súdu 15. mája 2008 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Ústavný súd nálezom sp. zn. I. ÚS 316/08 z 3. decembra 2008 konštatoval, že jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov porušené bolo, prikázal okresnému súdu, aby konal bez zbytočných prieťahov a sťažovateľovi priznal finančné zadosťučinenie v sume 120 000 Sk a náhradu trov konania.</p>
ratio decidendi	<p>Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, predmetom konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie o nároku sťažovateľa na zaplatenie sumy 180 000 Sk (5 974,91 €) z titulu plnenia z poistnej zmluvy. Vzhľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania znalcami z viacerých odborov a odvetví možno napadnuté konanie považovať po vecnej stránke za zložitejšie. Uvedené konštatoval ústavný súd už v náleze sp. zn. I. ÚS 316/08 z 3. decembra 2008, a nie je potrebné na ňom nič meniť. Samotnú vecnú zložitost' však nemožno dávať do súvislosti s dlhotrvajúcou neefektívnou a nesústredenou činnosťou okresného súdu v niektorých etapách konania. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov.</p> <p>Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd pri preskúmaní predmetného spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by sťažovateľ v období od nadobudnutia právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 316/08 z 3. decembra 2008 prispel k zbytočným prieťahom v konaní.</p> <p>Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v období po 23. januári 2009, t. j. v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 316/08 z 3. decembra 2008.</p>

	<p>Vychádzajúc zo skutočností uvádzaných v sťažnosti a v jej prílohách, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil, že aj keď okresný súd od právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 316/08 z 3. decembra, t. j. od 29. januára 2009, postupoval v napadnutom konaní v zásade plynulo, podľa názoru ústavného súdu však toto obdobie bolo poznačené jeho neefektívnou a nesústredenou činnosťou.</p> <p>Ústavný súd z prehľadu procesných úkonov okresného súdu zistil, že okresný súd sa v období od 6. augusta 2009 do 14. septembra 2010 zaoberal výlučne ustanovovaním znalca z odboru drahé kovy a kamene, klenoty, hodiny. Postup, keď okresný súd uzneseniami dvakrát za sebou ustanovil znalca v čase, keď tento bol už v žiadanom odbore vyčiarknutý zo zoznamu znalcov, nemožno považovať za efektívny. Okresný súd postupoval tiež nesústredene a neefektívne aj pri ustanovovaní v poradí štvrtého znalca v uvedenom odbore.</p> <p>Podľa názoru ústavného súdu by vhodnou komunikáciou (telefonicky, mailom) okresný súd predišiel niekoľkonásobnému zbytočnému ustanovovaniu znalcov, ktorí nemôžu vypracovať znalecký posudok z dôvodu neaktuálnosti ich zápisu v zozname znalcov alebo v dôsledku nedostatku ich spôsobilosti vypracovať znalecký posudok. Uvedený postup okresného súdu nemôže ospravedlniť ani argumentácia predsedníčky okresného súdu spočívajúca v poukázaní na neaktuálnosť webovej stránky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.</p> <p>Taktiež možno ako neefektívny hodnotiť postup okresného súdu spočívajúci v postupnom nariadovaní znaleckých dokazovaní z rôznych odborov. V tomto smere si ústavný súd osvojuje argumentáciu sťažovateľa, že rozsah spisu v spojení s charakterom predmetu znaleckého skúmania nebránili súčasnému nariadeniu všetkých troch znaleckých dokazovaní, a súčasne poukazuje na odôvodnenie nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 316/08 z 3. decembra 2008, v ktorom bol obdobný postup okresného súdu pri nariadovaní predchádzajúceho znaleckého dokazovania v tejto veci rovnako posúdený ako neefektívny.</p> <p>Ústavný súd preto po zvážení všetkých okolností pri hodnotení postupu okresného súdu, najmä s prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania a na skutočnosť, že konanie začalo 6. októbra 2000 a od nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 316/08 z 3. decembra 2008 uplynuli ďalšie dva roky, dospel k záveru, že celková dĺžka konania presahujúca 10 rokov nemôže byť považovaná za zodpovedajúcu požiadavke konania bez zbytočných prieťahov, ako to vyžaduje čl. 48 ods. 2 ústavy. Nález ústavného súdu, ktorým boli zistené zbytočné prieťahy, bol vydaný 3. decembra 2008. Po tomto období bola činnosť okresného súdu opätovne neefektívna a nesústredená a v dôsledku toho okresný súd vec právoplatne ešte vždy neskončil a nenastolil právnú istotu vo veci. Ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.</p> <p>Ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 € sťažovateľovi za primerané finančné zadost'učinenie</p>
<p> Použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov</p>	<p>I. ÚS 316/08</p>

Spracovala : JUDr. Zuzana Gajdošová

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom

konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.